

ÁLTALÁNOS TÁJÉKOZTATÓ A BETEGJOGOKRÓL

Betegjog mindazon jogosultságok összessége, melyek az egészségügyi ellátás során az azt igénybevevő személyt megilletik. A betegjogoktól nem választhatóak el a beteg kötelezettségei sem, melyeket a betegjogok mellett ebben a kiadványban ismertetünk.

I. BETEGJOGOK AZ EGÉSZSÉGÜGYI TÖRVÉNYBEN (1997. évi CLIV. törvény)

1. AZ EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁSHOZ VALÓ JOG az életmentő, illetve a súlyos vagy maradandó egészségkárosodás megelőzését biztosító ellátást, a fájdalom csillapítását, illetve a szenvedés csökkentését is jelenti. Az egészségügyi ellátáshoz való jog akkor megfelelő, ha a vonatkozó szakmai, etikai szabályok, irányelvek betartása megtörténik. Folyamatosan hozzáférhetőnek kell lennie az ellátásnak, ami azt jelenti, hogy a beteg **egészségügyi állapotának megfelelő ellátási szinten**, például alapellátásban, járó,- vagy fekvőbeteg ellátásban kell az adott ellátást biztosítani.

2. AZ EMBERI MÉLTÓSÁGHOZ VALÓ JOG azt jelenti, hogy a betegnek kizárólag az **ellátáshoz szükséges beavatkozások** véghezjuttathatók el, továbbá, hogy a beteg ellátása során szeméremérzetére tekintettel ruházata csak a szükséges időre és szakmailag indokolt mértékben távolítható el. A beteget csak méltányolható okból és indokokkal lehet **várakoztatni**.

A beteg az ellátás során korlátozható jogainak gyakorlásában, de csak indokoltan a törvény szerinti feltételek fennállása esetén. A beteg személyes szabadsága is korlátozható ugyan de, csak sürgős esetben, illetve mások és saját testi épsége, egészsége, élete megóvása érdekében.

A **korlátozó intézkedéseket** főszabály szerint a kezelőorvos rendelheti el. (Kivételt képeznek ez alól azok az intézmények, ahol nincs állandó orvosi felügyelet: akkor a korlátozó intézkedést a szakápoló is elrendelheti, úgy hogy arról a kezelőorvos jóváhagyás céljából értesíti.) A korlátozó intézkedésről a területileg illetékes szakterületnek megfelelő jogvédelmi képviselőt (betegjogi, ellátottjogi vagy gyermekjogi képviselőt) is értesíteni kell. Az intézkedés jóváhagyása esetén az orvosnak jogszabályban meghatározott időközönként felül kell vizsgálnia a korlátozó intézkedés elrendelésének jogszerűségét. A korlátozás addig tarthat, amíg az elrendelés oka fennáll.

3. A KAPCSOLATTARTÁS JOGÁNAK gyakorlása mindig a gyógyintézetben meglévő feltételektől függ, ezt a **házi rend** tartalmazza. Természetesen a joggyakorlás feltétele a betegársak jogainak tiszteletben tartása és a betegellátás zavartalanosságának biztosítása is.

Ez a jog magában foglalja, hogy a betegnek joga van a gyógykezelés ideje alatt szeretettivel, hozzátartozóival, és egyéb személyekkel kapcsolatot tartani, látogatókat fogadni, vagy egyes személyeket a látogatásból kizárni.

Súlyos állapotú betegnek joga van ahhoz, hogy az általa, vagy cselekvőképtelensége esetén törvényes képviselője által megje-

lölt személy mellette tartózkodjon. A **kiskorú beteg** mellett tartózkodhat szülője, vagy törvényes képviselője, illetve az általuk megjelölt személy.

A **szülő nőnek** joga van ahhoz, hogy az általa megjelölt személy a vajúdás és a szülés alatt folyamatosan vele lehessen, a szülést követően pedig ahhoz, hogy gyermeke vele lehessen, ha ennek orvos-szakmai akadályja nincs.

A betegeket megilleti a vallási meggyőződésüknek megfelelő egyházi személlyel való kapcsolattartás és a szabad vallásgyakorlás joga is.

4. A GYÓGYINTÉZET ELHAGYÁSÁNAK JOGA alapján a beteg a gyógyintézetet **elhagyhatja, ha** azzal mások testi épségét, egészségét nem veszélyezteti. Amennyiben a beteg bejelenti a távozási szándékát, avagy bejelentés nélkül távozik, akkor ezt a kezelőorvosnak rögzíteni kell a beteg egészségügyi dokumentációjában. Cselekvőképtelen, korlátozottan cselekvőképes, illetve az egészségügyi jogok gyakorlása tekintetében részlegesen korlátozott személy esetén a törvényes képviselő/helyettes joggyakorlót/átmogatót döntéshozót a gyógyintézet értesíti. A beteg gyógyintézetből való **elbocsátása** esetén őt, illetve hozzátartozóját erről – lehetőség szerint – 24 órával korábban tájékoztatni kell.

5. A TÁJÉKOZTATÁSHOZ VALÓ JOG kétfajta lehet, az önrendelkezési és a terápiás célú. Az önrendelkezési tájékoztatás célja, hogy a beteg megalapozottan dönthessen a kezelésbe történő beleegyezésről vagy elutasításról. A terápiás tájékoztatás célja a terápiához kapcsolódó tudnivalók a beleegyezés után, például életvezetési tanácsok, vagy a kontroll szükségessége.

A betegnek joga van számára **egyéniesített formában, érthető módon** történő, teljes körű tájékoztatásra:

- egészségi állapotáról, annak orvosi megítéléséről,
- javasolt vizsgálatokról, beavatkozásokról, azok elvégzésének előnyeiről, kockázatairól, tervezett időpontjaikról, a vizsgálatokkal kapcsolatos döntési jogáról,
- az ellátás folyamatáról, várható kimeneteléről,
- a további ellátásokról, lehetséges alternatív eljárásokról, módszerekről,
- a javasolt életmódról,
- a vizsgálatok eredményéről.

A betegnek joga van:

- megismerni az ellátásában közreműködő személyek nevét, szakképesítését, beosztását.
- a tájékoztatás során és azt követően kérdezni.
- megjelölni azt a személyt, akit az orvos tájékoztathat, illetve kizárni személyeket a tájékoztatásból.

A tájékoztatásról a cselekvőképes beteg lemondhat, azonban, ha a beavatkozásra a beteg kezdeményezésére kerül sor, lemondása csak írásban érvényes.

6. Az ÖNRENDELKEZÉSHEZ VALÓ JOG alapján a betegnek joga van **szabadon dönteni** az egészségügyi ellátás igénybevételéről, a beavatkozásokba történő beleegyezéséről, illetve azok visszautasításáról. Cselekvőképes beteg megnevezheti azt a személyt, aki jogosult helyette a beleegyezés és visszautasítás jogát gyakorolni, illetve hozzátartozói közül bárkit kizárhat ezen jog gyakorlásából.

Amennyiben a beteg cselekvőképtelen és nincs helyettes nyilatkozattételre jogosult személy, akkor az egészségügyi törvény által meghatározott sorrend érvényesül a beleegyezés és visszautasítás jogának a gyakorlására: törvényes képviselő, házastárs/élettárs, gyermek, szülő, testvér, nagyszülő, unoka.

A beteg **beleegyezése nem szükséges**, ha:

- a beteg közvetlen életveszélyben van,
- a beavatkozás elmaradása mások testi épségét, egészségét veszélyezteti,
- a helyettes joggyakorlót beleegyezése késsedelemmel jár, a beavatkozás késsedelme pedig a beteg egészségének súlyos vagy maradandó károsodásához vezet,
- invazív (testen belüli) beavatkozás közben szükségessé válik a műtét kiterjesztése, és a kialakult állapot sürgős szükségnek minősíthető.

A beteg beleegyezése történhet szóban, írásban, ráutaló magatartással, melyet bármikor visszavonhat.

Írásbeli nyilatkozat kell:

- minden műtét, illetve az emberi testbe hatoló komolyabb beavatkozás előtt,
- bármely, életében eltávolított sejtjének, szövetének, szervének, testrészének – egészségügyi ellátással össze nem függő – bármilyen célú felhasználásához.

7. AZ ELLÁTÁS VISSZAUTASÍTÁSÁNAK JOGA szerint minden cselekvőképes beteget megillet az ellátás visszautasításának joga *kivéve*, ha ezzel mások életét, vagy testi épségét veszélyezteti. Lehetőség szerint fel kell táni, hogy mi vezette a beteget arra, hogy a kezelést visszautasítsa, és tájékoztatni kell a kezelés elmaradásának következményeiről. Meg kell kísérelni, hogy a döntését megváltoztassa, de nem szabad a döntés megváltoztatására *kényszeríteni*.

A beteg minden olyan ellátást, amelynek elmaradása esetén egészségi állapotában várhatóan **súlyos vagy maradandó károsodás** következne be, csak közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban, illetve írásképtelensége esetén két tanú együttes jelenlétében utasíthat vissza. Ez a jog nem illeti meg a cselekvőképtelen és a korlátozottan cselekvőképes beteget.

Életmentő vagy életfenntartó ellátás visszautasítására egy 3 tagú orvosi bizottság (pszichiáter, szakorvos, kezelőorvos) vizsgálatát követően van mód. A bizottságnak egybehangzón és írásban kell nyilatkoznia arról, hogy a beteg döntését a következmények tudatában hozta meg, a beteg olyan súlyos betegségben szenved, amely az orvostudomány mindenkori állása szerint rövid időn belül – megfelelő egészségügyi ellátás mellett is – halálhoz vezet és gyógyíthatatlan. A beteget a vizsgálatot követő 3. napon ismételen nyilatkoztatni kell két tanú előtt. A beteg nem utasíthatja vissza az életfenntartó vagy életmentő beavatkozást, ha várandós és előre láthatóan képes a gyermek kihordására.

A *cselekvőképes* személy – *későbbi esetleges cselekvőképtelensége esetére* – közokiratban előre rendelkezhet a visszautasításról, illetve a helyettes joggyakorlóról, (un. – Élő végrendelet –)

A visszautasításra vonatkozó jognyilatkozat bármikor, alaki kötöttség nélkül visszavonható.

Cselekvőképes személy – *későbbi esetleges cselekvőképtelensége esetére* – közokiratban előre rendelkezhet a visszautasításról, illetve a helyettes joggyakorlóról, (un. – Élő végrendelet –)

8. AZ EGÉSZSÉGÜGYI DOKUMENTÁCIÓ MEGISMERÉSÉNEK JOGA alapján az egészségügyi dokumentációval az egészségügyi szolgáltató, az abban szereplő adattal a beteg rendelkezik.

A beteg jogosult

- a gyógykezeléssel összefüggő adatainak kezeléséről *tájékoztatást* kapni,
- a rá vonatkozó egészségügyi adatokat *megismerni*,
- az egészségügyi dokumentációba *betekinteni*, azokról *kivonatot vagy másolatot készíteni*, valamint *saját költségére másolatot kapni*,
- több résztvevénységből álló, összefüggő ellátási folyamat végén vagy fekvőbeteg-gyógyintézeti ellátást követően írásbeli összefoglaló jelentést (zárvéleményt) kapni,
- az általa pontatlannak vagy hiányosnak vélt – rá vonatkozó – egészségügyi dokumentáció kiegészítését, kijavítását kezdeményezni.

A beteg halála után törvényes képviselője, közeli hozzátartozója, valamint örököse – írásos kérelme alapján – jogosult a halál okával összefüggő vagy összefüggésbe hozható, továbbá a halál bekövetkezését megelőző gyógykezeléssel kapcsolatos egészségügyi adatokat megismerni, az egészségügyi dokumentációba betekinteni, valamint azokról kivonatot, másolatot készíteni vagy saját költségére másolatot kapni.

Az egészségügyről szóló törvény kivételesen lehetőséget ad a **pszichiátriai betegek esetén** a *dokumentáció megismeréséhez való jog orvos általi korlátozására*, ha alapos okkal feltételez-

hető, hogy a dokumentáció megismerése a beteg gyógyulását nagymértékben veszélyeztetné, vagy más személy személyiségi jogait sértené. A korlátozásról a betegjogi képviselőt és a beteg törvényes vagy meghatalmazott képviselőjét haladéktalanul értesíteni kell.

9. AZ ORVOSI TITOKTARTÁSHOZ VALÓ JOG alapján a beteg jogosult arra, hogy az ellátásában részt vevő személyek a rá vonatkozó adatokat **bizalmasan kezeljék**.

A betegnek joga van:

- eldönteni, hogy állapotáról kinek adható felvilágosítás, illetve ki is zárhat személyeket a tájékoztatásból.
- olyan körülmények biztosításához, amikor gyógykezelése során csak az ellátásában részt vevő személyek vannak jelen.

II. A BETEG KÖTELEZETTSÉGEI

A beteg – amennyiben ezt egészségi állapota lehetővé teszi – köteles az ellátásában közreműködő egészségügyi dolgozókkal képességei és ismeretei szerint az alábbiak szerint **együttműködni**:

- tájékoztatni őket mindarról, amely szükséges a kórisme megállapításához, különösen minden korábbi betegségéről, gyógykezeléséről, gyógyszer vagy gyógyhatású készítmény szedéséről, egészségkárosító kockázati tényezőiről,
- tájékoztatni őket – saját betegségével összefüggésben – mindarról, amely mások életét vagy testi épségét veszélyeztetheti, így különösen a fertőző betegségekről és a foglalkozás végzését kizáró megbetegedésekről és állapotokról,
- tájékoztatni őket minden, az egészségügyi ellátást érintő, általa korábban tett jognyilatkozatáról,
- a gyógykezelésével kapcsolatban tőlük kapott rendelkezéseket betartani,
- a gyógyintézet házirendjét betartani,
- a jogszabály által előírt térítési díjat megfizetni,
- jogszabályban előírt személyes adatait hitelet érdemlően igazolni.

A beteg és hozzátartozói jogaik gyakorlása során kötelesek tiszteletben tartani más betegek jogait, az egészségügyi szolgáltató működési rendjét, továbbá nem sérthetik az egészségügyi dolgozók törvényben foglalt jogait.

III. Az Országos Betegjogi, Ellátottjogi, Gyermekjogi és Dokumentációs Központ (OBDK)

Az OBDK központi hivatalként ellátja a betegek jogainak hatékony védelmét és emellett letéteményese az ellátotti és gyermeki jogok védelmének is.

A beteg vagy a panaszos közvetlenül az OBDK szervezeti keretein belül működő – területi illetékességgel rendelkező – betegjogi képviselőhöz, illetve a központi panaszirodához fordulhat. A betegjogi képviselő – törvényekben és a jogszabályokban meghatározott keretek között – védi a betegek jogait, segíti őket azok megismerésében és érvényesítésében.

A BETEGJOGI KÉPVESELŐ

Fő tevékenysége:

- *segít* a betegnek panaszja megfogalmazásában,
- *kezdeményezheti* a panasz kivizsgálását,
- a beteg, – illetve egészségügyi okból történő akadályoztatása esetén a hozzátartozó – *írásbeli meghatalmazása alapján* panaszt tehet az egészségügyi szolgáltató vezetőjénél, fenntartójánál, továbbá a beteg gyógykezelésével összefüggő ügyekben eljár az arra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóságnál, és ennek során képviseli a beteget,
- segíti a beteget az egészségügyi dokumentációhoz való hozzájutásban, azzal kapcsolatos megjegyzések, kérdések feltételében.

A betegjogi képviselő panaszkezelése:

- A betegjogi képviselő tájékoztatja a beteget a megtett panasz és arra kapott válasz tartalmáról, az eljárási

cselekmények helyzetéről, az esetleges további jogorvoslatok, eljárások kezdeményezésének lehetőségeiről.

- A betegjogi képviselőtől a panasz kivizsgálására irányuló megkeresésre az egészségügyi szolgáltató vezetője 30 napon belül érdemben válaszol.
- A betegjogi képviselő a panasz megalapozottsága esetén az érintett és a szolgáltató közötti megegyezés létrehozására törekszik.

A betegjogi képviselő jogai, kötelezettségei:

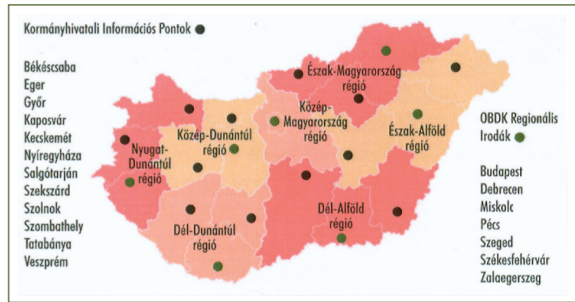
A betegjogi képviselő – az ellátás zavartalanosságát nem veszélyeztetve – illetékességi körében jogosult:

- az egészségügyi szolgáltató működési területére belépni,
- az ügyre vonatkozó iratokba betekinteni,
- az egészségügyben dolgozókhöz kérdést intézni.

A betegjogi képviselő köteles:

- a betegre vonatkozó orvosi titkot megtartani,
- a beteg személyes adatait a vonatkozó jogszabályok szerint kezelni,
- az egészségügyi szolgáltató működésével kapcsolatban észlelt jogsértő gyakorlatra és egyéb hiányosságokra a szolgáltató vezetőjének, illetve fenntartójának a figyelmét felhívni, és azok megszüntetésére javaslatot tenni,
- különös figyelmet fordítani az életkoruk, testi vagy szellemi fogyatékoságuk, egészségi állapotuk, illetve társadalmi-szociális helyzetük miatt kiszolgáltatott helyzetben lévő betegek jogainak védelmére,
- rendszeresen tájékoztatni az egészségügyi dolgozókat a betegjogokra vonatkozó jogszabályokról, és azok változásairól.

A betegjogi képviselők elérhetőségei OBDK honlapján (www.obdk.hu) és az egészségügyi szolgáltatók (kórházak, klinikák, szakrendelők) hirdetőmezején, illetve internetes oldalán is megtalálhatók. A betegjogi képviselők és az OBDK részletes panaszkezelési tájékoztatója az OBDK honlapján a Betegjog /panaszok kivizsgálása cím alatt érhető el.

OBDK Országos Betegjogi, Ellátottjogi, Gyermekjogi és Dokumentációs Központ

Postacím: 1365 Budapest, Pf.: 646.

Telefon: 06-1-9202-700

Ingyenesen hívható zöld szám: 06-80-620-055

Külföldről hívható szám: +36-20-489-96-14

www.obdk.hu

SZÉCHENYI 2020

European Union
European Social
Fund

INVESTING IN YOUR FUTURE